

Nefndarsvið Alþingis

13. maí 2015

IMMI stofnun um upplýsinga- og tjáningarfrelsi veitir hér umsögn um mál 695 - um þjóðaröryggisstefnu fyrir Ísland.

IMMI stofnunin fagnar því að aðgerðaáætlun sé komin fram er varðar stefnu Íslands í net- og upplýsingaöryggi. Þá sérstaklega virðist vera lagt mikið kapp á að knýja fram vitundarvakningu um net- og upplýsingaöryggi meðal almennings, fyrirtækja og á öllum skólastigum.

Nefnt er í þriðja lið áttunda kafla að styrkja þurfi lagaumhverfi vegna þessa. Telur stofnunin það sérstaklega brýnt og í takt við þingsályktun kennda við IMMI (Icelandic Modern Media Initiative) sem samþykkt var einróma á Alþingi 2010 (þskj. 688 - 383. mál), en til að styrkja tjáningar- og upplýsingafrelsi þarf að styrkja friðhelgi og upplýsingaöryggi eftir fremsta megni. Í þessu samhengi er mikilvægt að horfa til þeirra upplýsinga sem bandaríski uppljóstrarinn Edward Snowden kom á framfæri er staðfesta njósnir stórra ríkja á borgurum um heim allan í algjöru trássi við almenn friðhelgissjónarmið og meðalhófsreglu, sem og stjórnarskrárvarin réttindi og alþjóðleg mannréttindi.

Stofnunin tekur heilshugar undir bókun þingmannsins Birgittu Jónsdóttur við þingsályktun þessa, þar sem segir: „Nútímatækni hefur gert yfirvöldum annarra landa það kleift að safna stafrænum gögnum allra Íslendinga í trássi við stjórnarskrá lýðveldisins. Því er ljóst að nauðsynlegt er að íslenska ríkisstjórnin þarf að móta stefnu í samstarfi við alþjóðastofnanir og samtök er sérhæfa sig í að tryggja stafræna friðhelgi þvert á landamæri til að tryggja þjóðaröryggi Íslands.“

Þá er mikilvægt að gæta gagnsæis eftir fremsta megni þegar kemur að framkvæmd og framfylgd nýrrar þjóðaröryggisstefnu og að almenningur og fjölmiðlar hafi aðgang að upplýsingum úr stjórnsýslunni er varða almanna hagsmuni, friðhelgismál og upplýsingaöryggi.

IMMI leggur ríka áherslu á að hér verði komið upp bæði tæknilegum vörnum til að vernda gögn sem og lagalegum úrbótum, en slíkt samrýmist þáttum samskiptaverndar er kveðið er á um í IMMI þingsályktuninni. Ennfremur vekur stofnunin athygli á því að hingað sækja hýsingarfyrirtæki í auknum mæli meðal annars vegna þess regluverks sem ráðgert er að koma á fót í samræmi við áður nefnda þingsályktunartillögu, en gera má ráð fyrir því að fyrirtæki á sviði gagnahýsingar sem og önnur tækni- og fjölmiðlafyrirtæki munu flytja starfsemi sína að hluta til hingað til lands þegar IMMI ályktunin hefur verið framkvæmd að fullu. Skiptir það gríðarlegu máli að þau fyrirtæki sem hér hýsa gögn njóti sterks lagalegs og tæknilegs öryggis í því sjónarmiði að styrkja upplýsingaöryggi. Þá er það einnig afar mikilvægt fyrir einstaklinga og fjölmiðla almennt.

Virðingarfyllst

Fyrir hönd IMMI,

Guðjón Idir Guðnýjarson
Framkvæmdastjóri IMMI

695. mál.

Nefndarsvið Alþingis

Utanríkismálanefnd

nefndarsvid@althingi.is

Umsögn vegna.

Tillaga til þingsályktunar

um þjóðaröryggisstefnu fyrir Ísland.

(Lögð fyrir Alþingi á 144. löggjafarþingi 2014–2015.)

Umsögn ritar:

Júlíus Sigurþórsson

Kt 090773-5779

Vogagerði 34

190 Vogar

Sími 774 – 43 44

Tölvupóstur: julius.sigur@gmail.com

Athugið að umsögnin inniheldur upplýsingar sem kunna að vera trúnaðarmál um varnir Íslands.

Höfundur hefur af áhugamennsku fræðst um varnar- og öryggismál sl. 25 ár og lesið sér til um hersagnfræði og fræði hermennsku á þeim tíma. Sérstök áhersla hefur verið á nútíma hernað.

Höfundur hefur fylgst náið með hernaðar uppbyggingu Rússlands undanfarin 10 ár. Tengt því reit höfundur grein árið 2008 í tímaritið Þjóðmál undir heitinu „Rússneski Björninn er vaknaður“.

Höfundur hefur komið að verkefnavinnu tengdum öryggismálum innan stjórnarráðsins.

Umsögnin er tvíþætt, fyrri hlutinn undir heitinu „Hættumat vegna Íslands, komi til átaka milli Rússlands og NATO“. Þar rökstyður höfundur það álit sitt að herstyrkur Rússlands sé vanmetinn og að herstyrkur NATO sé ofmetinn og liggur vel við höggi.

Seinni hlutinn er undir heitinu „Varnir Íslands“ og fjallar um hertæknilegar aðferðir til að hernema Ísland og er með tillögum um hagkvæma og einfalda útfærslu á borgaralegum vörnum sem gerði innrásarliði stórum erfiðara fyrir um að hernema landið.

Hættumat vegna Íslands, komi til átaka milli NATO og Rússlands.

Herstyrkur Rússlands.

The International Institute of Strategic Studies lýsir hergagnæign Rússa árið 2014 á þennan hátt:

Búnaður

Skriðdrekar: 2.550 sem allir teljast fullkomlega nútímavæddir, nýjir eða verulega uppfærðir. Í geymslu um 18.000 skriðdrekar.

APC (Armored personel carrier) Brynvarðir liðsflutningavagnar : 9.700 og að auki 2.000 í geymslu.

IFV (Infantry fighting vehicle) Þungvopnaðir liðsflutningavagnar: 7.360 og að auki 8.500 í geymslu.

Fallbyssur : Á beltavögnum tiltækar til notkunar: 5.436 og í geymslu 4.050.

Dregnar fallbyssur: tiltækar til notkunar 550 og í geymslu 12.215.

Mannaflí

845.000 starfandi hermenn sem skiptist þannig: Landher: 250.000 , fallhlífahermenn 35.000. Sjóher: 130.000. Flugher: 150.000. Loftvarnir/kjarnorka/geim umsjón: 80.000. Yfirstjórn: 220.000.

Þá er tiltækur 519.000 manna hliðsettur liðsaflí sem myndaður er af sérsveitum lögreglu, herlögreglu, Spetznas- sérsveitum, járnbrautarlögreglu, landamæravörðum o. fl.

Allir í hliðsetta heraflanum eru atvinnumenn, yfirstjórn hersins er atvinnumenn og í almenna heraflanum eru 295.000 atvinnuhermenn og af þeim eru 120.000 undirforingjar.

Varalið

Tölur sýna að undanfarin 12 ár hefur nánast hver einasti tiltækur karlmaður í Rússlandi á aldrinum 18 til 27 ára hlotið herþjálfun. Þannig hafa samtals 4.245.540 hermenn verið að fullu þjálfaðir. Bæði grunnþjálfun og sérmenntun. Allir eru þessir menn nú undir fertugu og því full færir um störf í fremstu víglínu. Allir sem gegna herþjónustu skrifa undir samning um að vera í varaliði hersins til fimmtugs. Því má fullyrða að um 2 milljónir manna milli fertugs og fimmtugs til viðbótar væru tiltækar til hernaðarstarfa, þó fæstir í fremstu víglínu.

Þannig má segja að kæmi til styrjaldar, gætu fimm milljónir manna myndað rússneskar hersveitir, við þetta bætast 2 milljónir eldri hermanna sem geta sinnt léttari störfum, birgðaflutningum og gæslustörf.

Samanburður við hersveitir NATO.

Til samanburðar er her Þýskalands sem réðst á Sovétríkin 22. Júní 1941.

Tegund	Rússland 2015	Hitler Júní 1941 ¹	Burðarríki NATO ² Innan Evrópu	USA/Kanada
Hermenn ³	7.000.000	3.800.000	1.958.898	2.335.743
Skriðdrekar	21.000 - 25.000	4.300	2.260	6.922
AFV (IFV APC) ⁴	27.560	u.þ.b. 10.000	15.946	44.359
Fallbyssur	22.251	7.200	2.292	7.719
Flugvélar ⁵	1.493	4.389	1.174	3.650
Þyrlur ⁶	392	0	826	907

¹ Operation Barbarossa. Innrás Öxulvelda á Sovétríkin 22. Júní 1941. Einungis hersveitir á austurvígstöðvunum.

² Pólland, Þýskaland, Bretland, Frakkland, Holland, Belgía og Ítalía. Ég tel að önnur ríki myndu veita frekar takmarkaða hjálp, vegna smæðar hers, fátæktar eða vegna nálægðar við önnur átakasvæði (t.d. Tyrkland og austur Evrópuríki).

³ Aðallið og varalið.

⁴ Armored fighting vehicle. Bæði Infantry fighting vehicle og Armored personnel carrier.

⁵ Einungis orrustupotur og sprengipotur.

⁶ Einungis Árásþyrlur.

Fjárframlög til varnarmála.

Hér fyrir neðan má sjá framlög Rússlands til varnarmála síðastliðin ár og hvar þeir hafa gefið út um næstu ár. Athuga verður að þessar tölur eru í milljörðum Rúbla. Þarna sést að fjárframlög 2013 eru tvöföld fjárframlaga 2008. Og samkvæmt fullyrðingum helstu sérfræðinga má ætla að tölur fyrir 2014 - 2016 séu að minnsta kosti 500 milljörðum rúbla of lágar.

2003 ⁷	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014 ⁸	2015	2016
521	604	773	939	1114	1396	1636	1783	2064	2500	2796	2490	3030	3380

Allar óháðar alþjóðastofnanir um vopnaeftirlit svo sem SIPRI, IISS, IHS og Global Security telja að Rússar gefi upp lægri tölur en þeir í raun verja til varnarmála.

Fara verður varlega í að bera saman framlög í Rússlandi við framlög USA. Þó framlög USA séu sjöföld í USD þá má ekki gleyma að Bandaríkjamenn hafa staðið í styrjöld allan tíman. Auk þess sem sambærilegur hlutur er mun dýrari í USA heldur en í Rússlandi. Eitt gott dæmi er að mánaðarlaun óbreytts hermanns í Rússlandi er 300 US dollarar á mánuði á meðan bandarískur er með um 2.000 US dollarar á mánuði.

Útkoma styrjaldar í dag.

Mun fleiri ríki eru í NATO en nefnd hafa verið hér að framan. Þar má nefna Tyrkland með 1 milljón hermenn, Grikkir með um 600 þúsund. Spánn og Portugal með samtals um 300 þúsund og svo frv. Til að jafna það út, má benda á að Rússar standa heldur ekki einir. Þeir eiga nána bandamenn í Hvíta Rússlandi, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Turkmenistan, Tajikistan, Uzbekistan, Moldova og Serbia. Ekki má heldur ætla að þeir verði einangraðir, því gera má ráð fyrir að viðskipti yrðu opin milli Rússlands og Kína áfram. Svo má heldur ekki gleyma að drjúgur hluti Úkraínu stendur með Rússum.

Þegar litið er á tölur hér fyrir framan, þá má ætla að NATO hefði betur gegn Rússlandi í styrjöld. Ekki sist ef um væri að ræða atburðarás eins og sást í upphafi seinni heimsstyrjaldarinnar, þar sem liðu 9 mánuðir frá því að styrjöld var lýst, þar til laust saman með herjum Þjóðverja og bandamanna. Fengi NATO slíkan undirbúningstíma, þá þyrfti ekki að efast um útkomuna.

NATO er í dag algerlega óviðbúið stórstyrjöld með skömmum eða engum fyrirvara. Ef Rússum tekst að undirbúa og hefja stríðsrekstur án þess að NATO-ríki bregðist við má gera ráð fyrir að Rússar nái slíku frumkvæði í bardögum að herir NATO nái aldrei að safna saman nægum styrk á einum stað til að stöðva sókn Rússa.

Annað sem Rússar gætu gert er að kljúfa heri NATO. Í listanum yfir herstyrk hér að framan, má sjá að ríflega hálfur herstyrkur NATO er vestan Atlantshafsins. Rússar mundu leggja höfuðáherslu á að þessi herafli kæmist aldrei til Evrópu. Besta leiðin til þess er að hernema Ísland, og gera þaðan út flota herskipa, kafbáta og sprengiflugvéla ásamt orrustuþotum. Flugvélar gætu algerlega lokað norðanverðu Atlantshafi og kafbátar gætu einbeitt sér að sunnanverðu Atlantshafi. Á þennan hátt yrði ef til vill unnt að hindra alla flutninga yfir Norður-Atlantshaf eða tefja þá vikum og mánuðum saman. Ljóst er að hernám Íslands yrði fyrirvaralaus og á fyrstu stigum átaka. Þá má gera ráð fyrir að slík árás yrði sambærileg hernámi Þjóðverja á Danmörku og Noregi 1940, þar sem borgarlegum flutningstækjum var beitt til að koma mönnum og búnaði óséd yfir opið haf og að ströndum landsins.

⁷ 2003 - 2013 samkvæmt SIPRI. Stockholm International Peace Research Institute.

⁸ 2014-2016 áætlun samkvæmt RIA Novosti 8. okt 2013

Varnir Íslands

Að hernema Ísland

Að hernema Ísland óvænt um þessar mundir er hernaðarlega hvorki flókið né erfitt verkefni. Í landinu eru á bilinu 50 - 70 lögreglumenn sem hafa hlotið þjálfun að ráði í vopnaburði. Nokkrir starfsmenn Landhelgisgæslunnar hafa einnig grunnþjálfun í vopnaburði. Ef til vill má kalla saman um 100 - 120 manns sem hægt væri að vopna og beita í stuttri orrustu. Þjálfun mannanna er að takmörkuðu leyti tengd hernaði heldur er um að ræða lögregluþjálfun.

Hernaðarlegt stjórnkerfi er ekki til í landinu og ekki neinar útkallsreglur á því sviði. Birgðir af vopnum og skotfærum eru takmarkaðar, engin þungavopn eru í eigu ríkisins, engar handsprengjur eða sjálfbær fjarskiptabúnaður. Í þessu tilliti má einfaldlega segja að landið sé varnarlaust.

Utan að komandi aðstoð er að litlu leyti tiltæk og ekki hafa verið æfðir herflutningar til landsins í fjölda ára. Þó má benda á viðbragðssveitir NATO og sérstakar hersveitir stærri NATO ríkja. Gera má ráð fyrir að hægt yrði að flytja hingað herlið með 36 – 48 klst fyrirvara. Til að slíkar sveit verði fluttar á átakasvæði þarf aðgengi að meðalstórum flugvelli og traustar flugsamgöngur.

Dæmi um einfalda áhrifaríka framkvæmd

Rússar gætu nokkrum dögum fyrir raunverulega innrás komið fyrir nokkrum tugum sérsveitarmanna í dulbúningi ferðamanna. Síðan mætti senda hingað farþegaflugvél með 120 - 150 fullbúna sérsveitarmenn sem leiguflug með ferðamenn frá Rússlandi. Þá væri hægt að senda aðra vél til Kanada undir sömu merkjum og láta hana millilenda hér til að taka eldsneyti. Þannig mætti koma og beita samtímis 300 - 350 innrásarhermönnum. Þeir myndu hertaka t.d. Keflavíkurflugvöll og næsta nágrenni. Á sama tíma mundu 2 - 3 herflutningavélar með búnað og mannskap til frekari hernaðar halda af stað frá Rússlandi. Þær flyttu þungavopn og birgðir. Rússnesk flutningaskip undan strönd landsins, eitt eða tvö, breyttu skyndilega um stefnu og héldu til hafnar (með vélarbilun að yfirvarpi). Um borð í skipunum væru birgðir og brynvarin farartæki.

Nægur tími yrði fyrir hermennina til að útvega sér flutningabíla og rútur til að hernema lykilstaði á landinu, enda gætu þeir ferðast nánast óhindrað um landið.

Þetta yrði fyrsta skref í styrjöld milli Rússa og NATO. Bandaríkjamenn vissu ekki af þessu fyrr en eftir upplýsingar frá Íslandi og þeir stæðu frammi fyrir orðnum hlut. Á sólarhring mætti hernema helstu flugvelli og samskiptamannvirki á landinu og á einni viku gætu Rússar numið landið að fullu og tryggt birgðaflutninga til og frá Rússlandi.

Hernám Íslands með lítilsháttar fyrirstöðu

Sé litið á þetta dæmi hér að ofan og gert ráð fyrir að með virku skipulagi og skömmum fyrirvara mætti kalla 700 manns til varna hér á landi, þyrfti 3000 til 3500 þrautþjálfaða og vel búna hermenn, fallhlífarhermenn og landgönguliða, til að yfirbuga af öryggi þann fjölda á sjö til tíu dögum. Svo fjölmennt árásarlið yrði að geta treyst á birgðir og búnað sem næmi mörg hundruð tonnum, skotfæri, mat, þungavopn, hjálpar- og hjúkrunarlið o. s. frv.

Einnig yrði innrás við þessar aðstæður að vera það margþætt að þeir gætu hernumið helstu flugvelli landsins á innan við sólarhring. Þá yrðu þeir að koma sér upp loftvörnum og setja af stað eigið loftþrymuseftirlit sem yrði að vera virkt allan sólarhringinn.

Til að koma svo stóðrum hópi til landsins þyrfti 50 - 60 herflutningaflugvélar og 2 - 3 skip. Umfangið yrði með öðrum orðum svo mikið að viðvörunarljós mundu kvikna í herstjórn NATO og í Bandaríkjunum, varnarsamningurinn yrði virkjaður áður en óvini tækist að leggja öll mikilvæg svæði landsins undir sig.

Tillaga um landamæravarnir

Hlutverk lögreglu er að halda uppi lögum og reglu og aðstoða borgarana og vernda þá í neyð. Ef lögreglan tekur að sér landvarnir og önnur þjód gerir innrás, fær lögreglan réttarstöðu hers. Verði hún undir í átökunum fá lögreglumenn réttarstöðu stríðsfanga. Í raun mega lögreglumenn ekki grípa til vopna gegn innrásarliði sé lítið til alþjóðalaga. Á áttakátímum á lögregla að njóta friðhelgi eins og almannavarnasveitir. Í landinu verða yfirvöld að geta haldið uppi óhindraðari löggæslu ef svo illa færi að landið yrði hernumið.

Hér kemur til álita að skipuleggja sveit landamæravarda, en *border guards* eru á ófriðartímum taldir hernaðareining og lúta reglum Genfar-sáttmálans, alþjóðasáttmálans um réttarstöðu í hernaði. Landamæravarsla telst þó borgaralegt verkefni á friðartímum. Vilji Íslendingar ekki her af ótta við að verða sendir til átakasvæða erlendis ættu þeir að setta sig við að þjálfaðar verði sveitir til að verja landamæri landsins en það fellur einnig vel að kröfunni um aukna landamæravörslu almennt.

Stofna má landamæradeild undir merkjum Landhelgisgæslu Íslands og fela henni landvarnir í víðasta skilningi þess orðs. Deildin hefði sérstöðu innan Landhelgisgæslunnar en lyti yfirstjórn hennar sem einingar og deildin hefði afnot af húsakosti NATO og ríkisins á Keflavíkurflugvelli sem er nú þegar undir forsjá landhelgisgæslunnar. Yrði þetta framhald af þeirri breytingu og þróun sem sett hefur svip á landhelgisgæsluna frá því að Bandaríkjaher hvarf af landinu í september 2006.

Breyting í þessa veru mundi styrkja starfsumboð þeirra sem sinna ratsjárefirliti og sprengjuleit á vegum landhelgisgæslunnar. Samskipti við NATO tækju á sig nýjan svip. Undir landamærasveitina félli starfsemi í vaktstöð, eftirlit með komu fólks til landsins með flugvélum og skipum, vopnaleyf vegna ferðamanna, öryggisgæsla í höfnum og á flugvöllum um allt land.

Þjálfun landamæravarda tæki mið af fjölbreyttum verkefnum og við hlið þeirra starfaði varalið sem einnig hlyti grunnþjálfun. Séð yrði til þess að í landinu væri búnaður til að bregðast við vel skilgreindum verkefnum sem kynnt yrðu á alþingi og eru í samræmi við öryggismat.

Utanríkismálanefnd

Fundur um þjóðaröryggisstefnuna mánudaginn 18. maí, kl. 15:00.

Almennt

Eins og upplýst var í innsendri umsögn Landhelgisgæslu Íslands þá á Landhelgisgæslan aðkomu að flestum þeim áhersluatriðum sem upp eru talin í inngangi þingsályktunarinnar.

Það skal ítrekað að Landhelgisgæslan sér hlutverk sitt sem framkvæmdar- og rekstraraðila og er það í þeim tilgangi sem Landhelgisgæslan telur mikilvægt að eiga aðkomu að undirbúningsferlinu.

Landhelgisgæslan er tilbúin að leggja til sérfræðipækkingu til að tryggja faglega umfjöllun á öllum stigum málsins þannig að hagræðing og skilvirkni náist við mótun stefnunnar.

Þau áhersluatriði sem fram koma í stefnunni og Landhelgisgæslan á aðkomu að í dag eru:

(Talið upp í sömu röð og í þingsályktunartillögunni)

1. *Að horft verði sérstaklega til öryggishagsmuna Íslands á norðurslóðum í alþjóða-samvinnu og innlendum viðbúnaði.*

Landhelgisgæslan leiðir undirbúningsframkvæmd að stofnun alþjóðlegrar björgunarmiðstöðvar hér á landi, hefur sérfræðipækkinguna og er vel til þess fallin samanber ákvörðun stjórnvalda. Landhelgisgæslan er í dag í lykilhlutverki þegar kemur að framkvæmd verkefnisins en innan stofnunarinnar er til staðar fagleg þekking á verkefninu og áratuga reynsla. Landhelgisgæslan er virt stofnun meðal þeirra þjóða sem aðild eiga að norðurslóðum og er þátttakandi í flestum nefndum og stofnunum er að verkefninu koma.

2. *Að aðild Íslands að Atlantshafsbandalaginu verði áfram lykilstoð í vörnum Íslands og meginvettvangur vestrænnar samvinnu sem Ísland tekur þátt í á borgaralegum forsendum til að efla eigið öryggi og annarra bandalagsríkja.*

Samanber varnarmálalög nr. 34/2008 og samnings milli utanríkisráðuneytisins og innanríkisráðuneytisins frá júlí 2014 er dagleg framkvæmd öryggis- og varnartengdra verkefna á ábyrgð Landhelgisgæslunnar og Ríkislögreglustjóra. Landhelgisgæslan er í rauntíma sambandi við stofnanir Atlantshafsbandalagsins og aðildarríki þess.

3. *Að varnarsamningur Íslands og Bandaríkjanna frá 1951 tryggi áfram varnir Íslands og áfram verði unnið að þróun samstarfsins á grundvelli samningsins þar sem tekið verði mið af hernaðarlegum ógnum, sem og öðrum áhættuþáttum þar sem gagnkvæmir varnar- og öryggishagsmunir eru ríkir.*

Samanber varnarmálalög nr. 34/2008 og samnings milli utanríkisráðuneytisins og innanríkisráðuneytisins frá júlí 2014 er dagleg framkvæmd öryggis- og varnartengdra verkefna á ábyrgð Landhelgisgæslunnar. Landhelgisgæslan er í daglegu sambandi við stofnanir Bandaríkjanna.

4. *Að efla og þróa enn frekar norræna samvinnu um öryggis- og varnarmál og annað grannríkjasamstarf sem lýtur að svæðisbundnum hagsmunum og þátttöku í alþjóðasamstarfi á því sviði.*

Samanber varnarmálalög nr. 34/2008 og samnings milli utanríkisráðuneytisins og innanríkisráðuneytisins frá júlí 2014 er rökrétt að dagleg framkvæmd verkefna sem þessi liður fjallar um verði á ábyrgð Landhelgisgæslunnar. Landhelgisgæslan hefur nú þegar komið að framkvæmd flestra þeirra verkefna sem s.l. ár hafa komið til á sviði norrænar samvinnu um öryggis- og varnarmál. Hér má telja upp Iceland Air Meet 2014 þar sem þátt tóku Norðmenn, Svíar, Finnar, Bandaríkjamenn og Landhelgisgæslan fyrir hönd Íslendinga. Þessu til viðbótar hefur Landhelgisgæslan tekið þátt í Arctic Security Forces Round Table, SAREX sem haldin er við Grænland árlega og öðrum tengdum og tilfallandi æfingum undir merkjum norrænnar samvinnu. Landhelgisgæslan er einnig virkur þáttakandi í formlegu samstarfi strandgæslna norðurlandaþjóðanna auk þess að vera aðili að North Atlantic Coast Guard Forum og Arctic Coast Guard Forum.

5. *Að tryggja viðtæka öryggishagsmuni Íslands með virku alþjóðasamstarfi á grundvelli alþjóðalaga og með friðsamlega lausn deilumála, afvopnun, virðingu fyrir mannréttindum og réttarríkinu, jafnrétti kynjanna og baráttu gegn ójöfnuði, hungri og fátækt að leiðarljósi.*

Hér getur viðtæk reynsla Landhelgisgæslunnar af alþjóðlegu samstarfi komið að notum.

6. *Að tryggja að í landinu séu til staðar varnarmannvirki, búnaður, geta og sérfræðipækking til að mæta þeim áskorunum sem Ísland stendur frammi fyrir í öryggis- og varnarmálum og til að uppfylla alþjóðlegar skuldbindingar Íslands.*

Samanber varnarmálalög nr. 34/2008 og samnings milli utanríkisráðuneytisins og innanríkisráðuneytisins frá júlí 2014 er dagleg framkvæmd verkefna á ábyrgð Landhelgisgæslunnar. Landhelgisgæslan rekur í dag öll varnarmannvirki og búnað Atlantshafsbandalagsins hér á landi. Í þessum tilgangi er Landhelgisgæslan í daglegu sambandi við þær stofnanir sem að verkefninu koma hér á landi og stofnanir Atlantshafsbandalagsins, utanríkisráðuneytið og fastanefnd Íslands hjá Atlantshafsbandalaginu.

7. *Að stefna stjórnvalda í almannavarna- og öryggismálum, sem mótuð er af almannavarna- og öryggismálaráði, sé hluti af þjóðaröryggisstefnu fyrir Ísland.*

Það þarf ekki að fara mörgum orðum um mikilvægi Landhelgisgæslu Íslands í almannavarna- og öryggismálum þjóðarinnar. Landhelgisgæslan hefur í þessum tilgangi yfir að ráða, stjórnstöðvum, varðskipum, flugvélum, þýrlum, mannvirkjum og búnaði á Öryggissvæðinu á Keflavíkurflugvelli auk sérþjálfaðs starfsfólks.

8. *Að stuðla að auknu netöryggi með áframhaldandi uppbyggingu á eigin getu og í samstarfi við önnur ríki.*

Landhelgisgæsla Íslands hefur ekki átt aðkomu að þessu verkefni hér á landi.

9. *Að Ísland og íslensk landhelgi sé friðlýst fyrir kjarnavopnum, að teknu tilliti til alþjóðlegra skuldbindinga, í því augnamiði að stuðla að afvopnun og friði af Íslands hálfu.*

Landhelgisgæslan hefur möguleika, sérfræðipækkingu og búnað til eftirlits með umferð ríkisfara um íslenska land- og lofthelgi.

10. *Að sett verði á laggirnar með sérstökum lögum þjóðaröryggisráð sem meti ástand og horfur í öryggis- og varnarmálum með reglulegum hætti, hafi eftirlit með framfylgd þjóðaröryggisstefnunnar og standi fyrir endurskoðun hennar eigi sjaldnar en á fimm ára fresti.*

Eins og fram kom í umsögn og rakið hefur verið hér að framan þá er það mat Landhelgisgæslunnar að tengslanet ásamt fag- og rekstrarþekkingu Landhelgisgæslunnar myndi nýtast þjóðaröryggisráðinu.

Samanber framangreint er það mat Landhelgisgæslunnar að nú þegar séu flest tíu áhersluatriða sem upp eru talin í þjóðaröryggisstefnunni til framkvæmdar hjá Landhelgisgæslunni og því bæði eðlilegt og hagkvæmt að Landhelgisgæsla Íslands eigi aðild að undirbúningsferlinu frá upphafi

Utanríkismálanefnd Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

LHG-150427-02
Reykjavík 11. maí 2015

**Efni: Umsögn Landhelgisgæslu Íslands við tillögu til þingsályktunar um
þjóðaröryggisstefnu fyrir Ísland. Þingskjal 1169 - 695. mál.**

Landhelgisgæslu Íslands hefur borist til umsagnar tillaga til þingsályktunar um þjóðaröryggisstefnu fyrir Ísland, 695. mál samanber tölvupóst frá nefndasviði Alþingis dags. 27. apríl 2015.

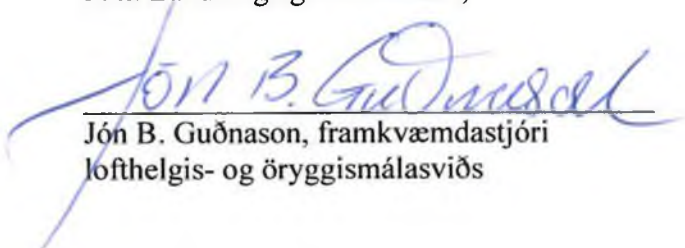
Almennt um þingskjalið.

Landhelgisgæslan fagnar þeim tillögum sem koma fram í þingsályktuninni. Landhelgisgæslan er í dag sú stofnun sem sér um framkvæmd fjölda þeirra verkefna sem fram koma í stefnunni þ.e.a.s. framkvæmd ytri öryggismála þjóðarinnar, hvort sem um er að ræða á sviði landhelgismála, leitar og björgunar, siglingaöryggis, málefna Norðurslóða og nú síðast öryggis- og varnarmála samanber varnarmálalög nr. 34/2008. Í þessum tilgangi rekur Landhelgisgæslan meðal annars tvær stjórnstöðvar, eina í Reykjavík og aðra er þjónar varnartengdum verkefnum á Öryggissvæðinu á Keflavíkurflugvelli. Til viðbótar framangreindu undirbýr Landhelgisgæslan rekstur alþjóðlegrar björgunarmiðstöðvar sem fyrirhugað er að staðsett verði á Öryggissvæðinu á Keflavíkurflugvelli.

Landhelgisgæslan er stofnun með tengslanet sem nær til allra samstarfsþjóðanna og stofnana er að verkefninu koma. Innan Landhelgisgæslunnar er til staðar fagleg þekking og reynsla á þeim rekstrarverkefnum sem fram koma í þjóðaröryggisstefnunni. Það er faglegt mat Landhelgisgæslunnar að þjóðaröryggisstefnan falli vel að núverandi verkefnum stofnunarinnar og að eðlilegt sé að Landhelgisgæslunni verði falin önnur verkefni sem hagræði er af, að samþætta núverandi rekstri.

Í ljósi mikilvægis þjóðaröryggisstefnunnar fyrir framkvæmd verkefna Landhelgisgæslu Íslands er lögð áhersla á mikilvægi þess að Landhelgisgæslan eigi fulltrúa í þjóðaröryggisráðinu og komi að endanlegri gerð stefnunnar.

F. h. Landhelgisgæslu Íslands,

Jón B. Guðnason, framkvæmdastjóri
lofthelgis- og öryggismálasviðs

RESEARCH FORUM ON SECURITY AND DEFENCE
RANNSÓKNARVETTVANGUR FYRIR ÖRYGGIS- OG VARNARMÁL

Reykjavík, 12. maí 2015

Utanríkismálanefnd Alþingis
Nefndasvið skrifstofu Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

**EFNI: Umsögn um þingsályktunartillögu um þjóðaröryggisstefnu fyrir Ísland. 144. löggjafarþing
Þingskjal 1169, 695. Mál**

NEXUS er rannsóknarvettvangur sem hefur það að meginmarkmiði að stunda rannsóknir og stuðla að upplýstri umræðu um öryggis- og varnarmál á Íslandi. Hópurinn sameinar einstaklinga, bæði úr stjórnsýslu og fræðasamfélaginu, þar sem ólíkar skoðanir og viðhorf gagnvart öryggis- og varnarmálum fá að njóta sín. Það skal því áréttað að álit það sem hér er lagt fram er þeirra einstaklinga sem undir það rita. Hópurinn sækist einnig eftir því að tryggja áhrif fræðasamfélagsins á stefnumótun og viljum við því senda umsögn þessa í framhaldi af umsögn okkar sem send var utanríkismálanefnd á upphafsstigum málsins í maí 2011.

Almennt

Eftirfarandi álitserð er gerð með það að markmiði að aðstoða Alþingi við að meta tillögu utanríkisráðherra að þjóðaröryggisstefnu fyrir Ísland. Höfundar fagna því að í fyrsta skipti frá lýðveldisstofnun sé komin fram heildstæð stefna um þjóðaröryggismál. Er það von okkar að það verði kaflaskipti þar sem finna megj aukinn samhljóm hjá stjórnmalahreyfingum landsins við mótun stefnu í öryggis- og varnarmálum til skemmri og lengri tíma, og að okkur sem þjóð takist að forðast þann klofning sem einkennt hefur umræðu um öryggis- og varnarmál á stjórnmalasögu landsins, ekki síst á tímum kalda stríðsins.

Það vekur sérstaka ánægju að sjá þá áherslu sem lögð er fram í þingsályktartillögunni á alþjóðlegt samstarf við nágrannarþjóðir okkar, og að stefnan taki mið af því að smæð landsins valdi því að Ísland þarf að auknu marki að reiða sig önnur ríki og alþjóðastofnanir. Mikilvægt er þó að Ísland verði ekki „farþegi“ í öryggis- og varnarmálasamstarfi sem reiðir sig á greiðvikni samstarfsríkja án móttframlags. Ísland ætti þess í stað að finna eigin styrkleika og skapa sér öfluga sérfræðiþekkingu sem nýtist samstarfsþjóðum þess einnig. Með slíku framlagi sem byggir á faglegri þekkingu og skýrri stefnu er þannig hægt að efla traust og auka líkurnar á aðkomu að ákvörðunartöku.

Mikilvægi upplýstrar umræðu og aðkomu þekkingarsamfélagsins

Það veldur vonbrigðum að nefndin og tillaga utanríkisráðherra skuli hafna því að setja á fót sérfræðisetur á sviði utanríkis- og öryggismála við núverandi aðstæður – með vísan til fjárhagsástæðna. Viljum við undirstrika mikilvægi þess að opin og upplýst umræða eigi sér stað í samfélaginu um öryggis- og varnarmál og að samspil og samtal á milli opinberra aðila og þekkingarsamfélagsins sé virkt. Því einungis með þeim hætti er hægt hámarka lögmæti og skilvirkni þeirrar stefnu sem sett er hverju sinni og árangur þeirra aðferða sem beitt er við að tryggja þjóðaröryggi Íslands.

Slíkt samtal er ekki einungis gott fyrir samfélagið í heild, heldur gæti fjöldi aðila notið góðs af því. Þá má nefna þekkingarsamfélagið sem gæti fengið aukna innsýn inn í þær rannsóknarþarfir sem verða ljósar við framkvæmd stefnunnar, en einnig framkvæmdaraðilar sem gætu notið góðs af þeirri þekkingu og reynslu sem finna má innan þekkingarsamfélagsins. Með opinni umræðu um málaflokkinn er hægt að byggja breiða samstöðu í samfélaginu um þjóðaröryggisstefnu Íslands og þar gæti háskólasamfélagið, og rannsóknasetur og -vettvangar, haft ríku hlutverki að gegna. Í þeim efnum er þýðingarmikið að tryggja fjármagn til rannsókna á öryggis- og varnarmálum Íslands.

Höfundar vilja leggja áherslu á nauðsyn slíks sérfræðisets til lengri tíma litið og hvetjum Alþingi til að endurskoða stofnun þess í nágrenni framtíð.

Leggja höfundar jafnframt fram að meðfram þeirri reglulegu endurskoðun á þjóðaröryggisstefnunni sem þjóðaröryggisráð mun standa fyrir (skv. atriði nr. 10) séu gerðar minni árlegar skýrslur um stöðu átaka- og öryggismála í heiminum, og sérstaklega hvaða þýðingu þær hafa fyrir þjóðaröryggi Ísland. Sú skýrsla sé unnin af óháðum aðilum í þekkingarsamfélaginu sem tæku slíkt verk að sér og gæti líkst þeim skýrslum sem unnar eru hjá *Totalförsvarets forskningsinstitut* (FOI) í Svíþjóð. Með slíku fyrrikomulagi mætti bæði stuðla að því samtali og sátt sem áður var nefnt, um leið og kostnaði væri haldið í lágmarki. Slíkt verklag myndi auka getu Íslands að takast á við og aðlagast sig að þeim stöðugu breytingum sem eiga sér stað á alþjóðavettvangi í öryggis- og varnarmálum, og geta komið fram fyrirvaralaust eins og réttilega kemur fram í þingsályktunartillögu hæstvirts ráðherra.

Stjórnvöld hafa hingað til að eigin frumkvæði birt áhættumatsskýrslur, líkt og þá sem unnin var á vegum utanríkisráðuneytisins 2009, og síðar uppfært áhættumat ríkislögreglustjóra um hryðjuverkaógn, og er það vel. Eðlilega mun alltaf nokkur hluti upplýsinganna sem öryggismat sem þetta byggir á krefjast leyndar, sbr. 10. gr. upplýsingalaga. Hins vegar má telja eðlilegt að þingið beini formlegum tilmælum til þeirra stjórnvalda sem fara með þjóðaröryggismál að skýrslur og önnur upplýsingaöflun sem liggur til grunns þjóðaröryggisstefnu Íslands og framkvæmd hennar séu gerðar opinberar í sem ríkustum mæli. Þannig getur áhættumatsskýrsla sem upphaflega inniheldur leynilegar upplýsingar verið útbúin til almennrar útgáfu og þá verði atriði sem þurfa að fara leynt fjarlægð. Margar grannþjóðir okkar hafa þann háttinn á. Þetta hvetur til upplýstrar umræðu um þjóðaröryggismál og stuðlar að sátt um stefnu Íslands.

Skýr verkaskipting og ábyrgð innan stjórnsýslunnar

Þegar Varnarmálastofnun var lögð niður 1. janúar 2011 voru eftirlits- og varnartengd verkefni þess færð yfir til embættis Ríkislögreglustjóra og Landhelgisgæslu Íslands, samkvæmt samkomulagi frá 11. desember 2010. Árið 2014 var svo formlegur samningur undirritaður á milli innanríkis- og utanríkisráðuneytisins um ráðstöfun verkefna og samráðsferli ráðuneyta í öryggis- og varnarmálum, en hann var ekki birtur almenningi né borinn undir Alþingi¹.

¹ Höfundar hafa ekki fundið samninginn á netinu né séð fréttir eða tilkynningar um kynningu þess á Alþingi

Með samkomulagi og samningum af þessu tagi, án aðkomu Alþingis, er fyrirkomulag öryggis- og varnarmála í ófullnægjandi formi. Má lýsa þessum samningum og samkomulögum sem tímabundnum „plástri á sárið“. Til þess að tryggja að ný þjóðaröryggisstefna Íslands sé framkvæmanleg og árangursrík þarf að finna þverpólítíska sátt um ábyrgð og ráðstöfun verkefna, með aðkomu Alþingis. Í það minnsta má teljast eðlilegt að almenningur hafi aðgang að upplýsingum um það hvernig framkvæmd þjóðaröryggismála er háttað. Líkt og fyrr segir, má færa rök fyrir því að opin upplýsingagjöf stuðli að aukinni sátt um þjóðaröryggisstefnu landsins.

Höfundar leggja áherslu á mikilvægi þess að fundið sé varanlegt fyrirkomulag fyrir framkvæmd verkefna á grundvelli varnarmálalaga sé komið á, eins og tilgreint er í tillögum nefndar um mótun þjóðaröryggisstefnu fyrir Ísland, sem var skipuð með fulltrúum allra flokka á þingi. Höfundar minna jafnframt á þá áherslu sem lögð var á í sömu tillögum að það sé gert með lögformlegum hætti.

Einnig er vert að benda á að pólitískt forræði varnarmála liggur hjá utanríkisráðherra samkvæmt forsetaúrskurði nr. 125/2011, þrátt fyrir að Landhelgisgæslan og embætti ríkislögreglustjóra, sem heyra undir innanríkisráðherra, sinni framkvæmd hinna varnartengdu verkefna: rekstur íslenska loftvarnakerfisins (IADS), gistiríkjastuðningur við erlendar hersveitir, rekstur NATO-mannvirkja á Íslandi, rekstur upplýsingakerfa NATO á Íslandi og framkvæmd stefnuskjals NATO, CM(2002)49, um öryggi innan bandalagsríkja sinna.

Í umsögn um frumvarp til laga um breytingu á varnarmálalögum nr. 34/2008 tóku félagar Nexus ekki afstöðu til þess hvort leggja ætti niður Varnarmálastofnun eða ekki, enda var þar um pólitíska ákvörðun að ræða. Í þessari gagnrýni á fyrirkomulag árbyrgðar og verkefnaráðstöfun er heldur ekki verið að mæla fyrir nýrri stofnun með sama hlutverk – enda var það niðurstaða þingnefndarinnar að verkefnum sé vel fyrir komið hjá Landhelgisgæslunni og Ríkislögreglustjóra.

Fyrir réttaröryggi borgaranna er þó mjög brýnt að störfum að landvörnum og almennri löggæslu sé ekki blandað saman. Jafnframt hefur verið bent á hættu sem getur skapast komi til hernaðarlegra átaka því er borgaraleg lögregla þar með orðin hugsanlegt skotmark í átökum stríðandi fylkinga. Að sama skapi getur slík samþætting torvelað borgaralegt samstarf lögreglunnar á alþjóðavettvangi fái hún á sig hernaðarlegt yfirbragð. Því er mikilvægt er að viðkomandi verkefni sem færð hafa verið til lögreglu og Landhelgisgæslunnar séu skýrt aðgreind frá öðrum innlendum verkefnum sem snúa að almennum borgurum.

Það er auk þess gagnrýnivert að pólitískt forræði, og þar með ábyrgð, skuli liggja hjá öðrum ráðherra en þeim sem fer með framkvæmdina. Það hlýtur að kalla á vandkvæði við stjórnun fjárveitinga og ber ekki vott um vandaða stjórnsýslu þar sem framkvæmd og ábyrgð ber að haldast í hendur.

Styrkleiki þjóðaröryggisstefnunnar sem liggur nú fyrir á alþingi er hin þverpólítíska sátt um starfsemina, sem er einstök í sögu umfjöllunar um öryggis- og varnarmál á Íslandi. Er það þess vegna mjög mikilvægt að framkvæmd stefnunnar fylgi áfram sömu leið, og að alþingi fái aðkomu að fyrirkomulagi öryggis- og varnartengdra verkefna.

Lokaorð

Það er athyglisvert í alþjóðlegu samhengi að Íslendingar séu að móta sér sína fyrstu formlegu þjóðaröryggisstefnu 70 árum eftir sjálfstæði, en þessa löngu bið má að miklu leyti rekja til pólitískrar sundrunar þegar kemur að varnarmálum í gegnum tíðina. Nexus fagnar tillögum um þjóðaröryggisstefnu og hafnar þeirri gagnrýni sem segir að með mótun þjóðaröryggisstefnu sé verið að hervæða landið. En það er mikilvægt að allir þingflokkar sameinist um að vinna að verkefninu með

uppbyggilegum hætti og forðist eins og kostur er að detta niður í vel þekktar „skotgrafir“ sem eru málinu ekki til framdráttar. Framkvæmanleg og árangursrík þjóðaröryggisstefna þarf á upplýstri umræðu að halda sem eykur líkur á að um hana náist almenn sátt

Virðingarfyllst,

Snorri Matthíasson

Kristmundur Þór Ólafsson

Gustav Pétursson

Bjarni Bragi Kjartansson

Herdís Sigurgrímsdóttir

Utanríkismálanefnd Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 18. maí 2015

Meðfylgjandi er umsögn Rauða krossins á Íslandi um tillögu til þingsályktunar um þjóðaröryggisstefnu fyrir Ísland. Þingskjal 1169 - 695. mál.

Virðingarfyllst,
f.h. Rauða krossins á Íslandi,

Hermann Ottósson,
framkvæmdastjóri.

UMSÖGN RAUÐA KROSSINS Á ÍSLANDI

um

tillögu til þingsályktunar um þjóðaröryggisstefnu fyrir Ísland.

Þingskjal 1169 - 695. mál.

144. löggjafarþing 2014–2015.

Almennar athugasemdir

Sem hluti af alþjóðahreyfingu vinnur Rauði krossinn á Íslandi að því að kynna og gera grein fyrir mikilvægi alþjóðlegra mannúðarlaga ásamt því að vinna að því að Ísland virði þjóðréttarlegar skuldbindingar sínar í samræmi við aðild sína að Genfarsamningunum fjórum frá 1949, viðaukum við þá frá 1977 og 2005, sem og aðrar skuldbindingar á sviði mannúðarréttar.

Alþjóðaráð Rauða krossins (e. *International Committee of the Red Cross*) er verndari Gefnarsamninganna frá 1949 og viðauka við þá. Alþjóðaráð Rauða krossins hefur lagt mikla áherslu á að ríki fullgildi alþjóðasamninga á sviði mannúðarréttarins og stuðli að virðingu fyrir ákvæðum alþjóðlegra mannúðarlaga.

Rauði krossinn tekur ekki afstöðu til tillögunnar sem slíkrar en fagnar því þó að stefna stjórnvalda um þjóðaröryggi skuli byggjast á þeim skuldbindingum sem felast í stofnsáttmála Sameinuðu þjóðanna og áherslunni á réttarríkinu, alþjóðalögum, mannúð og verndun mannréttinda sem og jafnrétti, sjálfbærri þróun og afvopnunarmálum. Þá fagnar Rauði krossinn áherslunni á að friðsamleg lausn deilumála sé höfð að leiðarljósi. Félagið fagnar því sömuleiðis að hugtakið þjóðaröryggisstefna taki nú einnig til náttúruhamfara, tæknislysa, farsóttar o.s.frv.

Athugasemdir við einstaka töluliði þingsályktunartillögunnar

5. tl.

Rauði krossinn gerir ekki athugasemdir við inntak 5. töluliðs tillögunnar en minnir á að framlög Íslands í baráttunni gegn ójöfnuði, hungri og fátækt hafa verið rýr í samanburði við markmið Sameinuðu þjóðanna um að efnameiri ríki verji sem nemi 0,7% af vergum þjóðartekjum (VÞT) til þróunarsamvinnu. Ísland hefur reyndar um langt skeið stutt markmið Sameinuðu þjóðanna. Vorið 1985 lýsti Alþingi til að mynda yfir vilja sínum um að 0,7% af VÞT yrði náð á næstu sjö árum, þ.e. árið 1992.

Alþjóðleg þróunarsamvinna er skilgreind sem einn af hornsteinum íslenskrar utanríkisstefnu og í athugasemdum við þingsályktunartillöguna segir réttilega að friður, öryggi og þróun séu nátengd. Því skýtur það skökku við að framlög til málaflokksins séu ekki hærri en raun ber vitni, eða um 0,21% á árinu 2014.

Í gildandi þingsályktunartillögu um áætlun um alþjóðlega þróunarsamvinnu Íslands 2013–2016 kemur fram að Ísland styðji áfram markmið Sameinuðu þjóðanna um 0,7% VÞT til alþjóðlegrar þróunarsamvinnu og er áætlað samkvæmt tillögunni að því markmiði verði náð árið 2019.

Í umsögn sinni um frumvarp til laga um breytingu á lögum um alþjóðlega þróunarsamvinnu Íslands o.fl. (skipulag) lagði Rauði krossinn til að í stefnu stjórnvalda um alþjóðlega þróunarsamvinnu skyldi tilgreind áætlun um hvernig markmiðinu um að 0,7% af vergum þjóðartekjum verði náð með skýrum og áfangaskiptum tímasetningum og er sú tillaga hér með ítrekuð.¹

9. tl.

Rauði krossinn fagnar sérstaklega 9. tl. tillögunnar sem gerir ráð fyrir að Ísland og íslensk landhelgi sé friðlýst fyrir kjarnavopnum. Alþjóðaráð Rauða krossins hefur hvatt ríki heims til að hefja eyðingu kjarnavopna enda hafi tilvist þeirra í för með sér óásættanlega áhættu fyrir mannkynið vegna eyðingarmáttis kjarnavopna.

Að auki er vandséð að notkun kjarnavopna geti með einhverju móti samrýmst ákvæðum Genfarsamninganna og/eða annarra ákvæða alþjóðlegra mannúðarlaga sem bannar vopn sem eru þess eðlis að valda handahófskenndum skaða. Kjarnavopn eru þess eðlis að þau geta hvorki gert greinarmun á bardagamanni og almennum borgara né hernaðarlegu mannvirki og borgaralegu.

Lokaorð

Fulltrúar Rauða krossins á Íslandi eru tilbúnir að hitta utanríkismálanefnd til að ræða ofangreind sjónarmið betur og gera grein fyrir þeim sé þess óskað.

¹ Umsögn Rauða krossins er að finna hér: <http://www.althingi.is/altext/erindi/144/144-1710.pdf>

RÍKISLÖGREGLUSTJÓRINN

Reykjavík 12. maí 2015

Tilvísun: 2015040154

Tilvísun yðar: 695. mál

Alþingi-nefndarsvið
Austurstræti 8-10
101 REYKJAVÍK

Umsögn - 695. mál Tillaga til þingsályktunar um þjóðaröryggisstefnu fyrir Ísland

Með vísan til erindis utanríkismálanefndar Alþingis, dags. 27. apríl, sendist yður umsögn ríkislögreglustjóra um tillögu til þingsályktunar um þjóðaröryggisstefnu fyrir Ísland, mál 695.

Ríkislögreglustjóri telur ekki ástæðu til að gera athugasemdir við meginefni þingsályktunartillögunnar. Ríkislögreglustjóri vill þó benda á að í 3. mgr. 8. kafla athugasemda við þingsályktunartillöguna er vísað til þess að nú þegar hafi netöryggissveit (CERT-teymi) verið sett á laggirnar innan embættis ríkislögreglustjóra, sem sé falið að standa vörð um upplýsingainnviði gegn tölvuárásum og lágmarka tjón sem getur hlotist af slíkum árásum. Hið rétta er að engin slík sveit hefur verið sett á fót innan embættis ríkislögreglustjóra. Slík sveit er hins vegar starfrækt af Póst- og fjarskiptastofnun og takmarkast starfssvið hennar við fjarskiptafélögin. Lagt var fram frumvarp um flutning netöryggissveitarinnar til embættis ríkislögreglustjóra og útvíkkun á starfssviði hennar á 143 þingi, mál 520, en það mál varð ekki útrætt.

Virðingarfyllst,

Haraldur Johannessen / Páll Heiðar Halldórsson

Umsögn um þingmál 695

Þjóðaröryggisstefnu fyrir Ísland

frá Samtökum hernaðarandstæðinga

Samtök hernaðarandstæðinga telja margt gott að finna í forsendum þjóðaröryggisstefnunnar, þ.e. að stefnan eigi að byggja á sjálfstæði, fullveldi og friðhelgi landamæra, öryggi borgaranna, lýðræði og virðingu fyrir réttarrikinu o.fl. Þetta eru flest allt falleg orð sem mætti nýta til að búa til heildstæða og fallega stefnu.

Sérstaklega fagna samtökin því að stefnt sé að því að Ísland og íslensk landhelgi verði friðlýst fyrir kjarnavopnum enda um baráttumál samtakanna að ræða svo áratugum skiptir. Brýnt er að enginn afsláttur verði veittur frá þessum friðlýsingarmarkmiðum við endanlega lagasetningu um málið.

Það skýtur hins vegar óneitanlega skökku við að þessum markmiðum eigi að vera náð með áframhaldandi aðild Íslands að Atlantshafsbandalaginu. Hernaðarbandalagið er þvert á móti einhver mesta ógnvaldur öryggis, friðar og fullveldis þjóða í veröldinni í dag.

Árásastefna Bandaríkjanna og NATO hefur unnið gegn öllum þeim fögru markmiðum sem sett eru til forsendu nýrrar þjóðaröryggisstefnu. Hernám Afganistan og Íraks og íhlutanir og loftárásir NATO í Líbíu og Sýrlandi hafa skapað jarðvegin fyrir borgarastríð og ógnaröld í þessum löndum sem hefur lagt þau meira og minna í rústir. NATO hefur gert stór svæði í þessum löndum óbyggileg til lengri tíma með loftárásum og notkun klasasprenna og annarra langdrepana hertóla. Það vilja fáir né geta búið við stöðugt sprengjuregn í heimkynnum sínum og afleiðingin er því sú að fólk flýr þessi lönd í stórum stíl og tekur áhættu á Miðjarðarhafi til að komast til landa þar sem ekki geisa stríð. Samtök hernaðarandstæðinga telja Ísland ekki geta tekið þátt í bandalagi sem veldur fólki í öðrum löndum slíkum hörmungum.

Í þjóðaröryggisstefnunni kemur fram að Ísland sé fámenn eyþjóð sem hvorki hafi vilja né burði til að ráða yfir her. Engu að síður er í stefnunni gert ráð fyrir áframhaldandi þátttöku okkar í árásabandalagi. Samtök hernaðarandstæðinga telja það hræsni að vilja engan her hafa og tala um frið á tyllidögum en standa á sama tíma að og styðja við félagsskap sem ítrekað beitir hervaldi gegn fjarlægum þjóðum í heimsvaldabrölti sínu.

Samtök hernaðarandstæðinga ítreka þá afstöðu sína að Ísland skuli standa utan hernaðarbandalaga og beita sér fyrir friði um allan heim.

Íhlutunarstefna NATO hefur aukið á óstöðugleika víða um heiminn og ein sorglegasta birtingarmyndin (fyrir utan dauða og limlestingar) er eins og áður segir mikill fjöldi flóttamanna sem hafa að engu að hverfa. Sem meðlimir í Atlantshafsbandalaginu bera Íslendingar þunga ábyrgð á flóttamannavanda samtímans. Samtök hernaðarandstæðinga krefjast þess að íslensk stjórnvöld axli ábyrgð sína og styðji flóttafólk til betra lífs hvort sem það vill aðstoð erlendis eða hérlandis.